

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt tres Indices, unus Titulorum initio Operis, duo rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem, prior quidem super Tomum praesentem, alter compendiosus super Universum Jus Canonicum

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. II. De Pœnitentia, prout est Satisfactio pro peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75255](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75255)

S. II.

De Pœnitentia, prout est Satisfactio pro peccato.

S U M M A R I U M.

91. Pœnitentia alia est Publica, alia Privata.
92. Publica alia Solennis, alia non solennis.
93. Differentia inter istas.
94. &c. Qualis pœnitentia imponenda sit pro peccatis publicis?
98. &c. Quâ pœna plectatur occisor Presbyteri?
101. &c. Quæ sit pœna Medici, non momentis egrotum de Confessione facienda?
103. &c. Quid sentiendum de muliere, quæ prolem ex adulterio suscepit, vel alienum partum inscio marito suppositum?
108. &c. An ista crimen manifestare teneatur, saltem proli spurie, vel suppositivæ?
111. &c. Ad quid teneatur adulter?
91. **Q**uæritur 1. quomplex sit Pœnitentia hoc sensu accepta? **R.** duplex est, Publica, & Privata. Publica est, quæ imponitur, & peragitur pro manifestis peccatis juxta *c. manifesta 1. h. tit.* Privata est, quæ imponitur peccatis arcanis in actu Sacramentalis Confessionis, & privatim etiam peragitur.
92. Publica alia est Solennis, alia non solennis. Publica, & Solennis est, quæ olim injuncta fuit initio Quadragesimæ, servatis certis ritibus, & solemnitatibus, quæ exprimuntur *can. in capite 64. dist. 50.* Non solennis dicitur illa, quæ sit publicè, & in facie Ecclesiæ, non tamen cum prædictis solemnitatibus Jure præscriptis, veluti cum injungitur alicui peregrinando cum pœra, & baculo benedictis. Prior non amplius in usu est hodie; sed nec olim imponi poterat Clericis, nisi depositis, & quidem sine sœ restitutionis *can. Sacerdos 2. de Pœnit. dist. 6. & ibi Gloss. V. peregrinando, can. confirmandum 65. dist. 50. can. Presbyter 12. dist. 81.*
93. Differentia inter se Pœnitentia publica solennis, & non solennis. 1. quia solennis tantum ob graviora peccata, quæ Communitati, & Reip. toti scandalosa, & perniciosa erant, imponebatur *can. placuit 68. dist. 50.* non solennis imponebatur pro peccatis gravioribus quidem publicè admissis, sed talibus tamen, ex quibus non ita grave scandalum ortum fuerat *can. de pœnitentibus 17. de Consecr. dist. 3.* 2. Pœnitentiam Solennem tantum Episcopus injungere poterat *c. accedentibus 15. de Privil.* non solennem verò etiam simplex Sacerdos *c. ministerium 2. de Offic. Archiepiscop.* 3. Solennis, ut dictum est *n. præc.* initio solum Quadragesimæ, non solennis quovis anni tempore fiebat. 4. prior semel tantum in vita peragi poterat *can. siquis 61. dist. 50.* ad non solennem verò sæpius quis admittebatur. 5. non solennis indistinctè Laicis omnibus imponi poterat; solennis verò conjugatis non nisi consensu conjugis *can. fin. caus. 33. q. 4.* 6. solenniter pœnitentes fiebant infames; non ita fiebant infames, qui publicam, sed non solennem agebant pœnitentiam. Potro hæc infamia incurrebatur non ratione pœnitentiæ, quæ infamiæ causa esse non poterat, sed ratione propalati, & promulgati criminis. Et hujus Infamiæ effectus erat, ut sic pœnitentes nec ad Ordines promoveri, nec in susceptis ministrare potuerint *can. illud 66. dist. 50.*
- Q**uæritur 2. qualis Pœnitentia imponenda sit pro peccatis manifestis, & publicis? Publicam imponi præcipit *c. manifesta 1. h. tit. ibi, Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.* Ex altera verò parte non videtur hoc bene statutum in universali; nam peccatorum correctio ex eorum gravitate, non autem ex eo est æstimanda, an publicè, an privatim commissa sint; sic enim pro peccatis venialibus, etsi palam admissis, nunquam tamen Pœnitentia publica imponitur: & sæpe gravius crimen est, quod occultè committitur, igitur videtur non rectè in præsentī statutum esse absolute, ut peccata manifesta sine discrimine corrigantur per pœnitentiam publicam.
- Sed defendenda tamen est assertio *c. 55. manifesta cit.* & dicendum, extra Confessionem Sacramentalem saltem, si publica peccata corrigenda occurrant, imponendam pro ijs Pœnitentiam publicam. Probant assertionem hanc etiam alii textus Juris Canonici *can. si peccaverit 19. caus. 2. q. 1. can. siquis 31. caus. 23. q. 4. can. fin. caus. 15. q. 5. can. ego 42. de Consecr. dist. 2.* Confirmant etiam complura Concilia, Rhemens. 2. *can. 31.* Arelat. 2. *can. 26.* Carth. *can. 46.* & maxime Trid. *sess. 24. c. 8. de Reform.* Assentiuntur DD. Covar. l. 2. var. c. 10. Bellarmin. tom. 2. *contr. l. 1. de Pœnit. c. 21. & 22.* Cellotius l. 2. de Hierarch. c. 18. Gonzal. in c. manifesta cit. n. 2. Pithing hic n. 2. Engl. *ibid.* n. 1.
- Nec

Nec ratione caret decisio ; nam præcipuus finis poenarum est , ut ipsi rei emendantur , & alii exemplo terrentur. ad hunc finem autem plurimum conducit Poenitentia publica , si peccatum fuit publico omnibus scandalo. igitur rectè statuitur , ut peccata publica publicâ correctione emendantur , ut ita populus , qui ob peccatum scandalum passus est , videat illud non impunitum manere , & in eo , in quo scandalum passus est , poenitentia agnoscat exemplum.

96 Dixi autem in Responsione , *Extra Confessionem Sacramentalem saltem* ; nam pro peccatis , in Confessione Sacramentali auditis , etiam publicis , nisi poenitens tacite , vel expresse consentiat , non potest injungi à Confessario Poenitentia publica. Ita Navar. in can. 2. de Poenit. dist. 6. n. 87. *seq. & in Man. c. 8. n. 10.* Ratio est , quia tali facto Confessarius significaret , poenitentem sibi gravia peccata confessum esse , & sic indirectè revelaret confessionem. Unde cum *c. manifesta cit.* & in *Trid.* dicitur , manifestis peccatis publicam Poenitentiam imponendam , id intelligendum est non de Sacramentali Poenitentia , sed de ea , quæ in foro externo imponitur. Interim tamen Confessarius etiam in foro conscientia obligare potest , & debet publicum peccatorem , ut etiam publicè se ostendat emendatum : imò aliquando oportebit , absolutionem eò usque differre , ut ita tollatur scandalum. Porro quæ in hoc foro Conscientia imponenda sit Poenitentia ; quæ ejus imponendæ obligatio in Confessario , exequendæ in poenitente , item quis sit ejus effectus , à quo , & quomodo commutari possit , ad alia properans , Theologis tractandum relinquo.

97 *Ad Rationem dubitandi allatam n. 94.* licet atrocitas , & gravitas delicti attendatur ad poenam injungendam , tamen quoad modum Poenitentia publicæ , seu privatæ tantum inspicitur scandalum , seu notorietas peccati : unde primis Ecclesie temporibus non tantum , qui graviora peccata commiserant , verum etiam , qui minora fecerant , si publica illa erant , Poenitentiam publicam peragebant , ut testis est Cyprian. *Epist. 47.* Quod de peccatis venialibus additur , nihil obest ; semper enim Ecclesia ea peccata ut levia excutiebat , & ita ob illa Poenitentiam publicam nunquam indixit.

98 Queritur 3. quâ poenâ plectatur officiorum Presbyteri ? R. hæc præscribitur *c. qui Presbyterum a. b. tit.* & est triplex. 1. ut poenitentiam agat duodecim annis v. g. jejunando certis diebus in hebdomada , peregrinando , vel aliud opus Poenitentia exercendo arbitrio prudentis Confessarii.

2. Ut privetur in perpetuum cingulo militari : quibus verbis Sanch. l. 7. de *Matr. D. 6.* Gibalin. de *Censur. in Synops. V. Homicidium* , & alii putant , significari , occidendi Presbyterum juberi , ut arma non ferat , nec inter milites numeretur. Gonzalez verò in *c. qui Presbyterum cit. n. 3.* putat , majorem poenam his verbis contineri , & hujusmodi Homicidæ non tantum prohiberi delationem armorum , sed potius , ne ulla deinceps munera Reip. seu Sæcularia obeat : & dat rationem ; quia militare in SS. Canonibus sæpe pro negotio , curationeque Reip. usurpatur , & militia cingulum suscipere , vel deponere significat munera seu officia Reip. suscipere , vel deserere.

3. Præterea is , qui occidit Presbyterum , privabatur facultate contrahendi Matrimonium , & cogebatur ducere vitam solitariam , ut sic ne nomen quidem suum per hæredes , & sobolem à se susceptam ad posteritatem transmitteret. Sed hoc impedimentum Matrimonii , & tota poena ista jam consuetudine abrogata est : cui nunc successit Excommunicatio major , & Irregularitas , quæ per ejusmodi occisionem facto ipso incurritur. Imò etiam , cum adhuc vigeat hic poenitentia modus , Sacerdos , ut Vivian. in *c. manifesta vii.* notat , mitigare poenam hæc poterat , & imponere leviozem , vel si peccatoris contritio tanta fuisset , eundem absolvere absque injunctioe alicujus Poenitentia exterioris.

Queritur 4. quæ sit poena Medici , non momenti ægrotum de Confessione faciendâ ? Medicis corporum præcipitur *c. cum infirmitas 13. b. tit.* ut cum ad infirmos in lecto jacentes vocantur , ante omnia ipsos moneant , & inducant , ut Medicos animarum advovent , iisque confiteantur : & ibidem sancitur , ut si quis Medicus hanc Constitutionem post publicationem illius transgressus fuerit , tandiu ab Ecclesie ingressu arceatur , donec satisfecerit competenter. Decretum hoc innovavit *S. Pius V. Mot. propr.* incipit *Super Gregem Dominicum edito 8. Mart. 1566.* & addidit , ne Medicus ultra tertium diem ægros visitet , nisi Confessarius ex justa causa longius tempus concedendum infirmo judicet. 2. ad infirmum non redeat , nisi eidem per fidem Confessarii in scriptis factam constiterit , infirmum peccata sua confessum fuisse. 3. præcipit idem Pontifex Universitatibus , & Collegiis , ut cum licentiam medendi alicui concesserint , aut ad Doctoris Gradum promoverint , exigant ab eo Juramentum hæc servandi ; alioquin perpetuam infamiam incurrant , & è Medicorum Collegio ejiciantur , Gradusque Doctoratus priventur , additâ poenâ arbitrariâ à Judice imponenda. Verum hæc Bulla in Pro-

Provinciis nostris vel nunquam fuit usu recepta, vel jam per desuetudinem est abolita, ut notant *Wagnereck Exeg. c. cum infirmitas cit. Wiestn. n. 13. hic, & alij.*

101 Ubi viget Constitutio hæc, notandum 1. locum illam habere solum, quando morbus est periculosus, vel ubi dubium est, ne sit periculum mortis. *Navar. Man. c. 25, n. 61.* Neque obest, quod c. cum infirmitas cit. morbi in genere, non periculosi tantum mentionem faciat; nam etsi fortè explicatio hæc textui sit conformior, tamen, ut *Pirhing hic n. 17.* advertit, contrarium receptum in praxi est. 2. monitio hæc fieri debet vel per ipsum Medicum, antequam medicinas applicet, vel per alium e. g. Parochum, aut aliquem ex domesticis, aut qui ei infervit; & ita Constitutionem illam receptam, & observari esse testatur *Navar. l. cit.* 3. si inimus post monitionem factam confiteri nolit, non ideo deferendus est à Medico; quia videtur esse contra ordinem Charitatis, non subvenire agro in ea necessitate, qui fortè desperans obibat, vel si Medicus eum non desererat, fortè convalesceret, & respiceret, obstinatione deposita.

102 Queritur 7. quid sentiendum de muliere, quæ prolem ex adulterio suscepit, vel alienum partum inscio marito sibi suppositum? De hac celebris est decisio Innocentii III. c. officii 9. h. tit. ubi Legato suo consulenti rescribit, tali mulieri, etsi factum hoc ex metu gravis mali, quod à marito sibi imminet, manifesta e nolit. Pœnitentiam tamen non esse denegandam. *Sed hinc oritur dubium.* an ergo uxor teneatur marito manifestare, quod prolem ex adulterio suscepit, vel alienam per fraudem supposuerit? *Ratio dubitandi* est, quia nisi factum manifestet, proies spuria, vel supposititia, simul cum veris proli-bus adibat hæreditatem patris putatini, sicque pars, quæ huic cederet, decederet reliquis. Atqui istud ne fiat, cavere uxor tenetur; alias consentiret ad damnum eorum concurrissse. igitur tenebitur prodere. 2. si esset aliqua ratio, ob quam excusaretur ejusmodi uxor à manifestanda fraude sua, vel delicto, esset, quia timeretur scandalum inde oriturum. atqui, ut *reg. 3. de R. J. dicitur, utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas relinquatur.* 3. testis, qui falsum deposuit adversus innocentem, juxta communem DD. tenetur retractare mendacium, & famam innocenti restituere, etsi hoc factò periculum gravissimæ infamiæ, imò etiam Talionis incurrat, si aliter famam alterius reparare nequeat. ergo nec mulierem hanc excusabit infamiæ, & vitæ periculum.

104 Sed his non obstantibus, dicendum, quod ejusmodi uxor regulariter non teneatur. *R. P. Schnatzgrueber L. V. T. II.*

tur ad manifestandam prolem spuriam, vel suppositam, cum vitæ, aut etiam infamiæ gravis periculo. Ita *Scot. in 4. dist. 15. q. 2. Sylv. V. adulterium n. 2. Abb. in c. officii 9. h. tit. n. 5. Navar. Man. c. 17. à n. 88. Covar. reg. peccatum p. 1. pr. n. 3. & 6. Gutier 99. can. l. 1. c. 38. n. 9. Molin. D. 102. n. 9. Vivian. in c. officii cit. Fagnan. ibid. n. 7. & 8. Pirhing hic n. 21. Wiestner ibid. n. 137. Sumitur ex c. officii cit. ubi Innocentius III. mulieri, adulterinam, vel suppositam pro mariti prole alenti, pœnitentiam, & absolutionem Sacramentalem non denegat ex eo, quod viro suo crimen suum recuset detegere, licet eo non detecto, marito in bonis aliena proles succedat. debuisset autem ipsi negari absolutio, si obligaretur ad criminis sui revelationem cum vitæ, aut famæ gravi periculo faciendam; nam ei, qui facere renuit, ad quod in conscientia tenetur, tanquam non rite disposito, Sacramentalis absolutio impertienda non est. ergo &c.*

Ratio autem est 1. quia ex duobus malis minus est eligendum *can. duo 1. dist. 13.* atqui non revelando minus causatur malum, quam revelando scelus, & fraudem; quod si enim fileat, & non manifestet, liberi legitimi patiuntur periculum rerum, si revelet, ipsa subit periculum aut vitæ, aut famæ, quod utrumque est nobilius bonis externis. ergo &c. 2. si quis habeat rem alienam, & hanc restituere nequeat, nisi cum damno, vel periculo bonorum ordinis superioris, non tenetur restituere, ut habet communis doctrina, & teste *Gutier. l. cit. c. 38. n. 10.* passim recepta. atqui bonum famæ, & vitæ sunt bona superioris ordinis, quam sint bona fortunæ juxta illud: *Melius est bonum nomen, quam divitiæ multe.* *Prov. 22.* ergo cum periculo famæ, aut vitæ non tenetur uxor manifestare fraudem, & sic damnum arceret ab aliis. 3. in extrema necessitate vitæ constitutus, pro ejus conservatione potest retinere, imò & accipere, & absumere alienum; nam in tali casu necessitas facit omnia communia. atqui eadem est ratio famæ, quæ vitæ, cum ignominia merus major, quam mortis sit *l. ipsi 8. §. quod si 2. ff. quod met. caus.* igitur & mulier hæc jacturam, & periculum fortunarum alienarum permittere poterit, neque cum gravissimo aut vitæ, aut famæ periculo manifestare tenebitur crimen, aut fraudem suam. 4. obligatio manifestandi crimen hoc, vel fraudem esset nimis difficilis, & valde noxia; nam adultera incurreret gravissimum odium apud maritum suum, & infamaret non tantum se, sed etiam adulterum, & ipsam prolem, quæ publicè haberetur pro legitima; igitur prudenter creditur obligatio ejusmodi non esse imposita. 5. manifestatio hæc,

hec, præter hoc; quod causa esset ad perpetuas vexationes, exprobrationes, dissensiones, rixas, domesticorum odia, aliæque incommoda, quæ sæpe faciunt vitam morte ipsa acerbiorē, ferè nihil afferret commodi; quia non facilè uxori etiam hoc asserenti crederetur, cum præsumptio Matrimonii stet pro filio *l. filium 6. ff. de his, qui sui, vel alien. Jur.*

106. Dixi Regulariter; quia non desunt casus, quibus obligatur ad manifestationem criminis. 1. si uxor aliàs sit malæ famæ, & de adulteriis graviter infamata; tunc enim, si sine periculo corporis, aut vitæ manifestare crimen potest, tenebitur illud manifestare. *Gutier. l. cit. n. 28. Less. l. 2. de Just. c. 10. n. 57. Wiestner hic n. 139.* & alii post *Innoc. in c. officij cit.* 2. si maritus sit vir prudens, & probus, ut ab eo delicti venia facilè impetranda prævideretur. *Gutier. n. 26. Less. n. 58. Wiestn. l. cit.* 3. si ageretur de successione in Regno, vel Ducatu, cui spuria, vel suppositiva proles propter Heresin, vel perditos mores grave damnum allatura meritò timeretur: tunc enim uxor crimen suum, si fidem illius possit facere, manifestare tenebitur etiam cum periculo famæ, aut vitæ suæ; quia horum jactura est damnum privatum, quod cedere bono communi debet. *Less. n. 54. Molin. tr. 3. de Just. D. 101. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 14. n. 1. cum aliis.* 4. quandoque damna, quæ ex adulterio, vel partus suppositione legitimus mariti hæres est accepturus, prudentis arbitrio multò majora sunt iis, quæ ex criminis detectione uxorem manerent, v. g. si hæredi maximæ æstimationis patrimonium, aut majoratus ex suppositione, vel adulterio, ex istorum autem manifestatione uxori solius famæ, non etiam vitæ jactura timenda esset: nam tali casu ad criminis sui revelationem tenebitur, si fidem ejusdem legitime possit facere; quia licet fama sit altioris ordinis bonum, quàm res fortunæ, seu temporales, jactura tamen maximæ æstimationis honorum temporalium in communi hominum æstimatione multò gravior, & acerbior est, quàm fama, quæ ex adulterii manifestatione uxorem manet, sicut gravior est jactura maximæ quantitatis argenti, quàm exigua auri, etsi aurum secundum se multò pretiosius sit argento. *Covar. l. cit. n. 6. §. sed si. Sot. l. 4. de Just. q. 7. art. 2. Molin. n. 12.* Contrarium tamen hoc casu sustinet *Navar. Man. c. 27. n. 29. Gutier. l. cit. n. 27.* tum propter *c. officij cit.* indifunctè loquentis generalitatem, tum propter rationes allatas pro sententia communi.

107. Sic limitatæ assertioni non obstant argumenta *n. 103.* opposita. *Ad 1.* non tenetur uxor successione proli spu-

ria, aut suppositivæ impedire cum tanto suo damno; nam damnum vitæ; & famæ, ut dictum est, est bonum altioris ordinis. *Ad 2.* Regula ibi allegata intelligenda est de scandalo passivo, præsertim Pharisæico, h. e. non dato, sed accepto ex opere bono, quod potius permittendum est, quàm relinquatur veritas. Deinde non procedit de omni veritate, sed de ea tantum, quæ est necessaria ad salutem, qualis respectu uxoris non est revelatio criminis occulti. Potest etiam, ut bene ex *Innoc. explicat Pithing n. 21.* intelligi de veritate Justitiæ; nam Judex, vel testis in Judicio, ad quos pertinet veritatem dicere, propter nullum scandalum possunt illam dimittere, ita, ut non rectè Judex judicet, & testis juret. atqui ex ejusmodi taciturnitate adulteri, vel suppositionis non periret veritas Justitiæ; nam talis mulier solum esset accusatrix vel denunciatrix criminis, non autem Judex, vel testis: constat autem aliunde, quod cum gravi suo damno nemo teneatur ad accusandum, vel denuntiandum. *Ad 3.* non est paritas cum teste, quia huic retractatio non gravio-rem, nec in altioris ordinis bonis constitutam jacturam asserit, quàm falsa depositio innocenti.

Quæritur 6. an crimen adultera, vel quæ partum alienum supposuit, manifestare debeat saltem proli spurie, vel suppositivæ? *Ratio dubitandi est,* quia tenetur compensare, aut impedire damnum, quod inde maritus, & hæres illius legitimi patiuntur, si hoc compensare, vel impedire absque graviore, & majori bonorum suorum jactura possit, atqui potest, si in secreto proli spurie, vel suppositivæ manifestet, eique suadeat, ut à putativæ patris hæreditate ablineat, & hoc quidem potest absque periculo vitæ, aut famæ suæ; nam proles spuria crimen maternum, eò, quod illud in suam etiam infamiam redundet, potius silentio celatura, quàm vulgatura creditur, ergo &c.

Sed distinguendum est: Vel enim, uxor hujusmodi habet bona propria, ex quibus marito, & aliis ejus liberis, vel hæredibus damnum compensare valet, vel non habet talia bona, quæ ad damni compensationem sufficient. *Si primum,* eo casu sufficiet, si tantum de suo legitimis hæredibus donet, vel relinquat, quantum spurie, vel suppositivæ proli ex bonis mariti accedit, nec tenebitur revelare suum crimen *Fagnan. in c. officij cit. n. 28. Wiestn. hic n. 141.* Ratio est, quia si manifestare suum crimen teneretur, teneretur ob eum finem, ut impediret damnum mariti, vel hæredum illius, atqui tantum dando, vel relinquendo jam sufficienter cavetur horum indemnitati. ergo &c. Casu au-

autem, quo marito mortuo, filius Spurius, aut Suppositivus jam adit hæreditatem patris putativi, & adultera nescit, ad quem bona mariti aliàs fuissent perventura, eò, quòd filios maritus ex ea non susceperit, ipsa tantundem debitor erogare in pauperes, quantum Spurius, vel suppositivus ex hæreditate accepit; quia tunc sunt bona incerta ex delicto, & secundum communem in pauperes, vel alias causas pias erogari debent, Pirhing n. 21.

110 Si secundum, videndum, an possit proli spurie, aut suppositivæ probare suum crimen, & speret, se ab hac obtenturam fidem, & secretum, an verò non. Si prius, tenetur proli spurie, vel suppositivæ crimen aperire, & suadere, ut hæreditati renuntiet, vel Clericalem, aut Religiosum, præsertim Mendicantium Statum suscipiat; hoc enim suadet ratio supra allata, & ex communi docet Less. c. 10. cit. n. 47. Fagnan. n. 27. Wiestner n. 141. Exiipe, si revelatio hujusmodi sine gravi periculo revelantis fieri non possit; nam si timerentur inde oritura gravia scandala, & damna corporis, vel animæ, tacere deberet, & procederet ratio supra allata, quòd ex duobus malis minus sit eligendum.

111 Si posterius, & mulieri nec facultates suppetant, ex quibus damnum compensare occultè possit, nec argumenta habeat, quibus Spurio, aut suppositivo crimen suum satis probare possit, vel si probare id quidem eidem possit, sed ab hoc sperare secretum nequeat, rectius filebit, & dolebit de peccato cum proposito satisfaciendi, cum primum poterit: & ratio est, quia tali casu frustra crimen revelaret, cum ei, præsertim turpitudinem suam alleganti, filius credere, & hæreditate abstinere non teneatur, utpote existens in possessione filiationis tandiu, donec ipsi probetur contrarium c. per tuas 10. de Probat. Neque fidem mater faciet, etiam si crimen Juramento testetur filio, nisi alia simul argumenta afferat, quæ dubium tollant; quia nemo unius tantum, etiam fide digni, & minimè suspecti testimonio, etiam jurato, in sui præjudicium tenetur credere. Accedit, quia si simplex, aut etiam jurata matris assertio liberos possit in possessione filiationis dejicere, periculum foret, ne subinde ob amorem in unam, & odium in aliam prolem proles etiam legitime procreata acceretur à successione. Abb. in c. per tuas cit. n. 9. Felin. n. 16. Gonzal. n. 2. Wiestner n. 142. Unde etiam sequitur, quòd si ejusmodi famina, aliunde ad Sacramentum Pœnitentiæ rite disposita, accederet Confessionale, & confiteretur hoc crimen, absolvi debeat, imposita ei competente Satisfactione, seu Pœnitentiâ, etiam si crimen marito, aut filio revelare

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. II.

nollet; nam ita decernitur c. officii cit. & docent Host. hic V. tenetur, Navar. c. 16. n. 47. Fagn. n. 17. Pirhing n. 22. Suadebit tamen eo casu Confessarius ejusmodi famina, ut emolumenta mariti, & filiorum legitimorum, quibus modis potest, promoveat, sumptus consuetos minuat, labori, si talis conditionis sit, ut labore manuum vitam toleret, insitet vigilantibus &c.

Quæritur 7. ad quid teneatur adulter? cum distinctione: Vel enim hic ex assertione adulteræ, aliisque sufficientibus argumentis rationabiliter persuadet sibi, aut persuadere debet, prolem ex se esse genitam, vel in utramque partem probabiliter dubius est, utrum ex se sit genita, vel ex marito adulteræ. Si primum, in conscientia obligatur ex Justitia, cum hoc potest, restitutionem imprimis facere patri putativo pro expensis, quas ille fecit ad alendam, vel dotandam prolem non suam: deinde compensare tenetur damnum, quod per hoc factum est reliquis ejusdem Liberis, aut hæredibus legitimis per intrusi illegitimi successione. Sylv. V. adulterium n. 7. Navar. c. 16. cit. n. 43. Less. l. 2. de Just. c. 10. n. 42. & 45. Molin. tr. 3. D. 10. n. 3. Laym. libr. 3. tr. 3. p. 3. c. 14. n. 2. Gutier. c. 38. n. 38. Wiestner n. 146. Ratio est, quia adulter damnorum istorum causa moralis fuit eo ipso, quòd voluntariè exercuerit actum, ex quo suapte naturâ prolis generatio sequi solet, ut plurimum conjuncta cum damno mariti, & legitimorum ejusdem Liberorum. Rectè tamen monet Laym. l. cit. adulterum sæpe excusari ab obligatione ista compensationis damnorum, & 1. quidem, si deficient ipsi media ad compensandum l. nam is 6. ff. de dol. mal. 2. si compensatio ab eo fieri nequeat sine gravi aut vitæ, aut famæ periculo. 3. si facta sit compensatio ab adultera, aut credatur facienda &c.

Si secundum sit, & adulter dubitet, an proles ex se, an ex marito sit genita, variant DD. Sot. l. 4. de Just. q. 7. art. 2. Navar. c. 16. cit. n. 49. Less. c. 10. n. 19. Gutier. n. 36. eo casu absolvunt adulterum ab obligatione aliquid restituendi, vel compensandi. Rationem dant, quia nemo tenetur solvere, & re sua se spoliare, priusquam ostendatur debitor. Confirmat doctrinam hanc Sententia Medicorum, qui testantur, casu, quo concurrunt diversa femina, generationem fieri ex semine consueto, atque ad eò ex mariti. Contrarium defendunt Molin. D. 103. cit. Laym. n. 3. & alii, qui putant, saltem pro ratione dubii resarciendum damnum esse: & probant ex naturali æquitate, quæ suadet, ut cum dubium sit inter maritum adulteræ, & adulterum, uter eorum sit pater prolis, uterque contribuat secundum pro-

proportionem probabilitatis, & non unus eorum omnia alimenta præstare teneatur, & alter nihil. *Conf.* quia si constet delictum admissum esse, & dubium sit, an damnum, quod postea ortum est, secutum sit ex delicto, vel non, præsumptio esse solet contra nocentem, seu delinquentem, ita, ut ipsi incumbat probatio, quod ex actione sua damnum non sit secutum, si actio illa talis fuit, ut sequi ex illa damnum tale consueverit: & ratio est, quia in dubia causa potius favendum est innocenti, quam nocenti.

114 Ego iudicò, utramque sententiam in praxi esse probabilem: probabilior, sistendo saltem in foro conscientie, videtur altera ex allatis rationibus. Dixi, sistendo in foro conscientie; nam in foro externo, nisi probari legitime possit, quod proles sit suscepta ex adulterio, præsumitur legitima, & hoc in favorem prolis, & Matrimonii: atque hinc eo casu adulter ad alimenta præstanda huiusmodi proli cogi non potest à iudice.

Ad Argumentum contrarie sententia dici potest, neminem teneri spoliare se re sua, & debitum solvere, si ipse sit in possessione immunitatis à solutione; non verò si adversus ipsum sit præsumptio, ita, ut eidem incumbat onus probandi, se immunem esse, uti contingit in casu nostro. *Ad Conf.* testimonium Medicorum solum probat, quod filius in dubio se legitimum reputare possit, non autem, quod etiam adulter ab obligatione compensandi saltem ex parte damnum se possit excipere; nam innocentia, & favor filii omni jure id meretur, ut legitimus censeatur, donec demonstretur esse illegitimus, ac proinde à possessione legitimatis ob dubium deici non debet arg. *Reg. 65. in 6.* at verò adulterum constat causam injustam fuisse, ut maritus alimenta præbeat filio, tanquam certo, & indubitato, qui tamen re ipsa dubius est: quod damnum, cum pretio æstimabile sit, marito compensari debet.

§. III.

De Indulgentiis.

S U M M A R I U M.

116. Definitio Indulgentie.

117. &c. Varietas.

120. Quis concedere eas possit?

121. Vel non possit?

122. Quomodo concedi possint à Pontifice.

123. &c. Quomodo ab Episcopis, Archiepiscopis &c.

126. &c. An facultas concedendi Indulgentias possit obtineri consuetudine?

129. &c. An ad eas concedendas requiratur causa iusta, & rationabilis?

132. Quid requiratur ad lucrandas Indulgentias?

133. An opera præscripta debeant fieri cum intentione lucrandi Indulgentias?

134. 135. Quamdiu durent Indulgentie?

136. Quando incipiant, & cessent, datæ ad certum diem, vel annos?

Indulgentie ad Remissiones pertinent, de quibus altera Rubricæ pars; nam duplex Remissionum genus in Ecclesia est, unum culpæ, quod maxime fit per Absolutionem Sacramentalem; alterum pœnæ, quod extra Sacramentum fit per Indulgentias. De priori extra ea, quæ hæcenus dicta sunt, nihil attinet ulterius addere: de posteriori.

116. Quæritur 1. quid sint Indulgentie, & quàm antiquus earum usus? *Indulgentia*, ut hoc loco, & ex communi fidelium usu nomen istud accipitur, est relaxatio pœnæ temporalis, pro peccatis actualibus remissis debite, per applicationem meritorum Christi, & Sanctorum. Læf. Zecch. *tr. de Indulg. c. 1. n. 7.* Laym. *l. 5. tr. 7. c. 1. n. 1.* Pirhing *hic n. 37.* König *n. 22.* Wiestner *ibid. n. 147.* la Croix *tom. 6. n. 1301.* Resp. 1. Magnif. P. Schmier *p. 1. de Delict. c. 3. n. 274.* Usus Indulgentiarum in Ecclesia antiquissimus est prout Bonifacius VIII. *Extr. 1. in c. comm. b. tit. & Conc. Trid. sess. 25. in Decret. de Indulg.* declarat, & ex traditione, ac continuo usu Ecclesiæ, prætorumque PP. & Conciliorum testimoniis ostendunt Bellarm. *l. 4. de Pœnit. c. 3.* Suar. *D. 49. sect. 2. de Pœnit. &c.* Imò indulgentiarum usum ab ipsis Apostolis derivatum verisimiliter colligit idem Suar. *loc. cit. n. 3. ex 2. Corinth. 2. v. 10.* ubi Apostolus incelsuosum, quem corpore quidem absens, præsens autem Spiritu 1. *Corinth. 5. v. 3.* excommunicatum pœnis Ecclesiasticis subjecerat, Spirituali clavium potestate absolvit, pœnâ etiam temporali, quæ remanserat remissâ, prout indicant verba, ibi, *Sufficit illi, qui huiusmodi est. objuratio hæc, & infra, Nam ego, quod donavi, siquid donavi, propter vos in persona Christi, ubi Chrysost. Theophylact. Theodoret. Oecumen. Ambros. & alii expostores ad-*

tunt,